

อยู่กัน
ด้วยความรัก

**อยู่กัน
ด้วยความรัก**

ปัญญาอันมหิกขุ

อยุธยาถิ่น ตั้งอยู่ความรัก

ปาฐกถาธรรม โดย

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

ณ โรงเรียนพุทธธรรม วัดชลประทานรังสฤษดิ์

วันอาทิตย์ที่ ๒๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๒๔

จัดพิมพ์โดย

กองทนต์ปัญญาเนตรธรรม ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา

วัดชลประทานรังสฤษดิ์ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี

ท่านผู้ใดเห็นคุณค่าของหนังสือนี้
ประสงค์จะช่วยเหลือเผยแพร่เป็นธรรมทาน

ติดต่อโดยตรงได้ที่

ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษดิ์

อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐ โทร.๕๖๔-๑๖๕๕, ๕๖๓-๔๒๔๓

อาสาสมัครจัดทำต้นฉบับคอมพิวเตอร์ : ดร.ธนาธิบ เสืออรุณศรี และคณะ

พิมพ์ครั้งที่ ๑๐ : กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

แม่พิมพ์ โดย สุเนตรพิพัฒน์ โทร.๕๐๓-๒๒๔๙

พิมพ์ที่ : บริษัท เอเชีย.อาร์.พรินต์ติ้ง จำกัด โทร.๕๖๓-๙๐๐๑, ๕๖๔-๒๒๔๑

อยู่กันด้วยความรัก

ปัญญาแน่นทริกขุ

ในทางพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้า
สอนให้เราถือว่า สัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อน
ร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน
ทั้งหมดทั้งสิ้น คือคิดว่าขอให้สัตว์ทั้งหลาย
มีความสุขความเจริญ งดเว้นจากการคิด

เบียดเบียนกันริษยากัน พยาบาทอาฆาต
จองเวรกัน ไม่มีอารมณ์เกลียด ไม่มีอารมณ์
ชังต่อสิ่งใดๆ ไม่ว่าคนนั้นจะเป็นคนดีหรือว่า
จะเป็นคนเลว ถ้าเป็นคนดี เราก็ดูใจกับ
เขา ถ้าเป็นคนเลว เราก็ดูใจกับเขา
แล้วเราก็ดูใจไว้ว่า ขอให้เขาดีเลวเถิด ขอ
อย่าได้เป็นเช่นนั้นเลย ขอให้พ้นจากความ
ชั่วความร้ายในชีวิตประจำวันเลวเถิด

เราอย่าไปโกรธเขา เราอย่าไปเกลียด
เขา ให้นึกถึงอกเขาอกเราว่า เราต้องการ
ความสุขอย่างใด เขาก็ต้องการความสุข
อย่างนั้น เราเกลียดความทุกข์อย่างใด
เขาก็เกลียดความทุกข์อย่างนั้น สิ่งใดเรา
ไม่ชอบสิ่งนั้นเขาก็ไม่ชอบเหมือนกัน

เวลาเราพบใคร เราก็ดูว่า ขอ

ให้คุณเป็นสุขเป็นสุข ขอให้คุณปราศ
จากความทุกข์ความเดือดร้อน ขอให้คุณ
มีความสุขเจริญก้าวหน้าในชีวิต ในการ
งาน เพียงแต่เราคิดเท่านั้น เราก็สบายใจ
แล้ว เพราะเป็นความคิดที่แผ่เมตตา
ปรารถนาดีต่อเขา

ถ้าเราคิดให้คนอื่นสบาย เราก็
สบาย ถ้าเราคิดให้คนอื่นเดือดร้อน เรา
ก็มีความทุกข์ความเดือดร้อน

ลองพิจารณาตัวท่านเอง ขณะใดที่
ท่านเกลียดคนอื่น โกรธคนอื่น ท่านคิด
พยาบาทคนอื่น ท่านมีความริษยาต่อคนอื่น
ความรู้สึกในใจของท่านเป็นอย่างไร ท่าน
ก็จะรู้ได้ด้วยตนเองว่า ใจของท่านร้อน
ใจของท่านมีดมัว ใจของท่านวุ่นวาย

ไม่มีความสงบเกิดขึ้น

เราไม่ควรคิดอะไร พุดอะไร ทำอะไร ที่เป็นไปในทางเหี้ยมโหด ตูรร้าย แต่ควรจะคิด พุด ทำ แต่ในทางที่เป็นคุณ เป็นประโยชน์แก่ชีวิตของเรา ของผู้อื่นอย่างแท้จริง

ความรัก มีความมุ่งหมายอย่างนี้ เราทั้งหลายจึงควรจะอยู่กันด้วยความรัก เลิกโกรธ เลิกเกลียด เลิกอาฆาตพยาบาท จองเวรแก่กันและกัน

ถ้าหากว่าเรามีเรื่องผิดพ้องหมองใจกันกับใครๆ อยู่บ้าง เราก็เลิกจากสิ่งนั้น เรามาคิดสอนตัวเองว่า ตั้งแต่โกรธเขา เกลียดเขา พยาบาทจองเวรเขา มันมีอะไรดีขึ้นในชีวิตของเราบ้าง ไม่เห็นมี

อะไรดีขึ้นมาเลยแม้แต่น้อย แต่ว่าเราต้อง
มีความทุกข์ยากทางจิตใจ ต้องหวาดระแวง
ภัยอยู่ตลอดเวลา เพราะกลัวว่าคนนั้นจะ
มาทำร้ายเรา จะมาเบียดเบียนเรา จะมา
สร้าง ความทุกข์ ความเดือดร้อนให้แก่เรา

การเป็นอยู่ในรูปอย่างนั้น มันจะมี
ความสุขที่ตรงไหน ไม่มีความสุขเลยแม้แต่น้อย
เพราะเป็นความคิดที่เบียดเบียน

ตรงกันข้าม ถ้าเราคิดไม่เบียดเบียน
ใคร ไม่ทำใครให้เดือดร้อน เราก็มี
ความสุขความสบาย ตามพระพุทธภาษิต
ที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

“อัพพะยาปีชฉัง สุขัง โลเก

การไม่เบียดเบียนกัน เป็นความสุข
ในโลก”

การไม่เบียดเบียนกันก็ต้องมีความรัก
กัน มีความเมตตากัน

**ความรักที่เป็นพื้นฐานของชีวิตนั้น
เราจะรักอะไร** เราควรจะรักพระพุทธเจ้า
รักพระธรรม พระสงฆ์ ให้มาก

**รักพระพุทธเจ้า รักพระธรรม รักพระ
สงฆ์นะ รักอย่างไร**

เราเอาความรักธรรมตามาคิดก็แล้ว
กัน เหมือนชายหนุ่มมีความรักหญิงสาว
เขาทำอย่างไร เขาคิดถึงผู้นั้นบ่อย ๆ
กินก็คิดถึง นอนก็คิดถึง ทำอะไรก็คิดถึง
ฉันใด **เรารักพระพุทธเจ้า เรารักพระ
ธรรม เรารักพระสงฆ์** เราก็คิดถึงพระ
พุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์สาวกของ
พระพุทธเจ้าบ่อย ๆ ฉันนั้น

รักพระพุทธเจ้า

คิดถึงพระพุทธเจ้านั้น คิดในรูปใด เรา
คิดถึงคุณงามความดีของพระพุทธเจ้า
ว่า พระพุทธเจ้ามีดีอย่างไรบ้าง

พระพุทธเจ้าท่านมีความกรุณา
ปรานีต่อชาวโลกทั้งหลาย

พระพุทธเจ้าท่านมีความบริสุทธิ์ใน
น้ำพระทัย ไม่มีอะไรเศร้าหมอง

พระพุทธเจ้าท่านมีปัญญา รู้แจ้ง
เห็นจริงในเรื่องความทุกข์ ในเรื่องเหตุ
ให้เกิดทุกข์ ในเรื่องความดับทุกข์ได้ และ
ในเรื่องข้อปฏิบัติที่จะให้ถึงความดับทุกข์
อย่างเด็ดขาด

อันนี้คือ พระคุณของพระพุทธเจ้า

เรามานึกคิดถึงพระคุณเหล่านั้น คิดบ่อยๆ
นึกบ่อยๆ แล้วก็เอาพระคุณเหล่านั้นมา
ประทับใจไว้ในใจของเรา

ใจของเราก็ออยู่กับพระพุทธเจ้า ใจ
เราไม่ไปอยู่กับผีกับมาร

ใจเราไม่เป็นสัตว์เดรัจฉาน ไม่เป็น
สัตว์นรก ไม่เป็นเปรต ไม่เป็นอสุรกาย
ใจเราไม่เป็นผี แต่ใจเราเป็นพระอยู่ตลอดเวลา
เวลา เรารักพระพุทธเจ้า

รักพระธรรม

เรารักพระธรรม ก็คือ รักคำสั่ง
คำสอนของพระพุทธเจ้า รักพระพุทธเจ้า
แล้วก็ต้องรักพระธรรมคู่กัน

เมื่อรักพระธรรม ก็หมายความว่า

เราศึกษารรรมะบ่อยๆ เราอ่าน เราฟัง เราเอาธรรมะนั้นมาเป็นกระจก คอยส่องมองดูตัวเรา ว่าเรามีความบกพร่องอะไรบ้าง เราไม่ตีไม่งามที่ตรงไหน

เหมือนกับคนมีกระจกบานน้อยคอยส่องดูหน้าตนบ่อยๆ เพื่อดูว่าหน้าของเราเป็นมันหรือเปล่า มีอะไรแปดเปื้อนหรือไม่ วัตถุที่เอาไปโปะไปทาไว้ มันเลือนหายไปอย่างไร ก็จะได้โปะได้ทากันใหม่

อันนี้คือการพิจารณาตัวเอง ตักเตือนตัวเอง แก้ไขตัวเอง เราก็เอากระจกธรรมะมาส่องดูตัวเรา เพื่อให้เห็นว่า เรามีอะไรไม่ดี ไม่เหมาะไม่ควร จะได้ปรับปรุงแก้ไขกระทำให้มันดีมันงามขึ้น

การใช้ธรรมะเป็นหลักปฏิบัติใน

ชีวิตประจำวัน ก็เหมือนเรามีดวงประทีป
สองทางให้เราเดิน ไม่ติดทาง เดินได้
เรียบร้อยก้าวหน้า เป็นไปด้วยดี ชีวิตจะไม่
ตกต่ำ จึงต้องหมั่นศึกษาธรรมะ อ่าน ฟัง
เข้าใจผู้รู้ แล้วนำมาปฏิบัติในชีวิต
ประจำวัน

“ธัมโม หะเว รักษะติ ธัมมะจาริง
ธรรมะย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม”

ผู้ใดประพฤติธรรม ธรรมะย่อมรักษา
ผู้นั้นให้อยู่รอดปลอดภัย เราจึงควรจะได้
นึกถึงพระธรรมไว้เสมอ จะไปไหน จะทำ
อะไร จะคบหาสมาคมกับใคร เราก็ต้องนึก
ถึงพระธรรมไว้ นึกถึงหลักธรรมะว่าเรื่องนี้
พระพุทธเจ้าท่านว่าอย่างไร

สมมติว่าเราจะไปร้านขายสุราเมรัย

เครื่องตองของเภา เราก็นึกถึงพระธรรม
พระธรรมบอกว่า การดื่มของเภามี
โทษ คือเสียทรัพย์ เกิดโรค ก่อการ
ทะเลาะวิวาท หน้าด้าน ไม่รู้จักละอาย
คนดีเขาดูหมิ่น สติปัญญาเสื่อมถอย
ธรรมะว่าอย่างนั้น พระพุทธเจ้าสอนธรรมะ
ให้เรารู้อย่างนั้น

เมื่อเรารู้อย่างนั้นแล้ว เราก็ยับยั้งชั่ง
ใจ เราไม่ไปเที่ยวที่ร้านขายสุราเมรัย
เพราะมันเป็นบาปเป็นโทษ ถ้าเราไปก็
เรียกว่าเราไม่รักพระธรรม เราเป็นลูก
นอกคอกนอกทาง จะเกิดความเสียหาย
เราก็เอาธรรมะมาเป็นเครื่องยับยั้งชั่งใจ
ไว้ บังคับตัวเองไว้ อดทนไว้ ไม่ไปสู่
สถานที่นั้น

หรือว่า เราจะไปเล่นการพนัน เรา
ก็นึกถึงพระธรรม พระธรรมบอกว่าลูกเอ๋ย
การพนันมีโทษ ถ้าเธอชนะก่อเวร แพ้
เสียดายทรัพย์ ทรัพย์ย่อมนหมดไป ลื่น
ไป ไม่มีใครเชื่อเธอต่อไป เกียรติยศ
ชื่อเสียงหมดไป ฐานะไม่ดี ตั้งเนื้อตั้ง
ตัวไม่ได้ เป็นโทษอย่างนี้ เราก็มองเห็น
เพราะเรารักธรรมะ เราไม่ฝ่าฝืนธรรมะ
เราไม่ไปเล่นการพนัน แต่เราจะขยันทำ
มาหากิน ตามหน้าที่ของเรา เราก็ไม่เป็นผู้
เสียหาย

รักพระสงฆ์

เรารักพระอริยสงฆ์สาวกของพระ
พุทธเจ้า พระอริยสงฆ์สาวกของพระ

พุทธเจ้านั้น ท่านเป็นผู้มีปกติอยู่อย่างไร

ท่านมีปกติ ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง
ปฏิบัติเป็นธรรม ปฏิบัติเพื่อออกจากทุกข์

เมื่อเรารักพระอรียสงฆ์ เราก็ทำตาม
พระอรียสงฆ์ เอาพระอรียสงฆ์เป็นผู้นำ
ชีวิตของเรา

เราเดินตามพระ เราจะไม่เดินตาม
ผีตามมาร

เราเดินให้ดี เราเดินให้ตรง เดินให้
เป็นธรรม เราเดินเพื่อออกไปจากความทุกข์
ความเดือดร้อน ทำอะไรก็ต้องทำให้ดี ทำ
ให้ตรง ทำให้เป็นธรรม ทำให้เป็นการออก
จากความทุกข์ความเดือดร้อน อย่างนี้ก็
เรียกว่า เรารักพระอรียสงฆ์สาวกของ
พระพุทธเจ้า

เมื่อมีความรักพื้นฐาน คือรักพระ
อย่างนี้แล้ว ก็เรียกว่าเรายืนอยู่บนฐานอัน
มั่นคงของชีวิต ชีวิตจะไม่ง่อนแง่นคลอน
แคลน ไม่หวั่นไหวด้วยสิ่งที่มากระทบ

รักหน้าที่

เราต้องรักหน้าที่การงานที่เราต้อง
ปฏิบัติ พูดถึงหน้าที่แล้ว ทุกคนมีหน้าที่ด้วย
กันทั้งนั้น หน้าที่เฉพาะตัวก็มี หน้าที่อื่น
จะต้องทำแก่ส่วนรวมก็มี

หน้าที่ในฐานะที่เราเกิดมาเป็นมนุษย์
เรามีหน้าที่ที่จะทำตนให้เป็นมนุษย์ คือ
ให้เป็นผู้มีใจสูง อย่าเป็นผู้อยู่อย่างคน
ใจต่ำ ให้อยู่เหมือนดอกบัว ซึ่งเกิดใน
สระน้ำ น้ำไม่เปื้อนดอกบัว โคลนไม่เปื้อน

ดอกบัว ดอกบัวเป็นดอกไม้สะอาด ถึง
จะอยู่ในที่สกปรก มันก็สะอาดฉันใด เรา
ก็ควรมีชีวิตอยู่อย่างสะอาด ไม่สกปรก
ไม่เศร้าหมอง ฉันนั้นเหมือนกัน

หน้าที่ของความเป็นไทย เราก็ต้อง
ทำใจให้เป็นอิสระไว้ อย่าเป็นทาสน้ำเมา
อย่าเป็นทาสความสนุกสนานเหลวไหล
อย่าเป็นทาสของความเกียจคร้าน

ความเป็นไทยเป็นหน้าที่ของคนไทย
คนไทยไม่มีหน้าที่จะเป็นทาสของใคร ๆ
เพราะความเป็นทาส มันขัดกับหลักของ
ความเป็นไทย

เราเป็นพุทธบริษัท ก็ต้องมีหน้าที่ที่
จะต้องทำตนให้เป็นพุทธบริษัท

พุทธบริษัทต้องเป็นผู้รู้ ต้องเป็นผู้ตื่น

ต้องเป็นผู้มีความเบิกบานแจ่มใสอยู่
ตลอดเวลา

พุทธบริษัทต้องเป็นคน**ตื่นตัว** ต้อง
เป็นคน**ว่องไว** ต้องเป็นคนที่มีความ**ก้าวหน้า**
ในการปฏิบัติกิจในชีวิตประจำวัน

เราเป็น**พ่อ** เราเป็น**แม่** ก็ต้องทำหน้าที่
ให้**สมบูรณ์**

รักความเป็น**พ่อ** รักความเป็น**แม่** รัก
ความเป็น**ครู** รักความเป็น**ทหาร** เป็น**ตำรวจ**
รักความเป็น**ผู้แทนราษฎร** ฯลฯ

ไม่ว่าเราจะอยู่ใน**ฐานะใด** ใน**ตำแหน่ง**
ใด เราจะ**ต้องรักสิ่งนั้น** **ต้องบูชาสิ่งนั้น** **ทำ**
สิ่งนั้นด้วยชีวิต **ด้วยความเสียสละ** **ด้วย**
ความอดทน **ด้วยความคิดนึกเสมอว่า** **นี่**
คือหน้าที่ของเรา **เรา รักสิ่งนี้**

คนที่ทำด้วยใจรักนั้น เขาทำอย่าง
ประณีต อย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อให้
เกิดประโยชน์ ในการกระทำนั้นอย่างแท้จริง
ไม่ใช่ว่าทำอะไรสักว่าผ่านพ้นไป

จึงได้ชื่อว่า เป็นคนรักหน้าที่ที่เราจะ
ต้องกระทำอยู่ในชีวิตประจำวัน

รักครอบครัว

เราควรจะรักครอบครัวของเรา
เพราะเราอยู่เป็นครอบครัว เป็นวงศ์สกุล
แล้วก็รวมเป็นชาติ เป็นประเทศ เออส่วน
น้อยก็รักครอบครัว

เราก็ต้องเสียสละความสุขส่วนตัว
เพื่อประโยชน์แห่งความสุขส่วนรวม คือ
ครอบครัว

เช่น สามีภรรยาอยู่ด้วยกัน ต่างคน
ต่างอยู่เพื่อกันและกัน สามีก็อยู่เพื่อ
ภรรยา ภรรยาก็อยู่เพื่อสามี มีลูกมีเต้า เรา
ก็อยู่เพื่อลูกต่อไป ทำอะไรทุกอย่างเพื่อลูก

สามีภรรยาจะได้ไม่แตกแยกกัน
จะไม่แตกร้างกัน เพราะเราไม่ได้อยู่เพื่อ
ตัวเรา แม้บางคนจะพูดว่าอยู่กันไม่ไหว
รสนิยมไม่ตรงกัน ทำไม่ไม่ปรับให้มันตรงกัน

ที่ไม่ปรับให้ตรงกันก็เพราะขาดความ
รักนั่นเอง เมื่อไม่มีความรักก็ไม่อยากจะอยู่
ด้วยกัน เห็นหน้าแล้วมันหมั่นไส้ มันเบื่อ
มันแข็ง เลยหย่ากัน หย่ากันแล้วลูกก็
ลำบาก ไม่รู้จะไปหาใคร

เด็กเกเรเกตุงที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง
นั้น เกิดจากเรื่องปัญหาในครอบครัวทั้ง

นั่น พ่อแม่แตกแยกกัน อยู่กินกันไม่เรียบร้อย ร้อย พ่อแม่ประพฤติเหลวไหล พ่อขี้เหล้า แม่ขี้ไฟ ประพฤติไม่ดีไม่งาม ลูกก็เลย ทรมานไปด้วย นั่นเป็นบาปอันยิ่งใหญ่ เป็น บาปที่ลึกซึ้ง เป็นบาปที่ไม่ใช่เกิดแต่ตนคนเดียว เกิดแก่ครอบครัว เกิดแก่ประเทศชาติ เป็นการทำลายสิ่งต่าง ๆ ไม่ดีไม่งามทั้งนั้น

เราควรจะอธิษฐานใจ เมื่อเรามี ครอบครัวว่า เราจะรักครอบครัว

เช่น พ่อบ้านรักครอบครัว ก็ไปทำงาน ด้วยใจรัก ทำงานเพื่อครอบครัว ทำด้วยความอดทน ด้วยความหนักแน่น ไม่เขื่อน่ายในงาน เพื่อให้งานเจริญก้าวหน้า เพราะงานเจริญ ครอบครัวเจริญ ตนก็พลอยเจริญไปด้วย

เลิกงานแล้วก็ไม่เผลอเผลอ ไม่ไปเที่ยว
สโมสร ไม่ไปเที่ยวบาร์ เที่ยวไนต์คลับ ไม่
ไปกับเพื่อนชั่ว ๆ ทั้งหลาย ที่ชอบสนุกเฮฮา
ไม่เข้าเรื่อง หาเรื่องให้สิ้นเปลืองเงินทองโดย
ไม่ได้เรื่องอะไร

เราก็รีบกลับบ้าน เพราะเรามีพันธะ
ทางครอบครัว มีคนคอยอยู่ที่บ้าน เรา
ควรจะไปหาเขา

ไปอยู่ด้วยกัน ทำงานด้วยกัน กินข้าว
พร้อมกัน นั่งดูโทรทัศน์ด้วยกัน พร้อมกับ
เมียและลูก เมื่อดูกันก็อธิบายให้ลูกฟังว่า
อันนั้นเป็นเรื่องดี อันนี้เป็นเรื่องชั่ว อัน
นั้นเป็นเรื่องบาป อันนี้เป็นเรื่องบุญ ให้
ลูกได้รู้ได้เข้าใจ สอนแนวทางชีวิตให้ลูก
ด้วยในตัว แล้วก็ดูให้ลูกอ่านหนังสือ ทำ

การบ้าน ช่วยกันคิด ช่วยกันสอนให้แก่เขา

รักประเทศชาติ

รักชาติ ก็คือรักพวกพ้องนั่นเอง รักคนในชาติ เราปรารถนาให้คนทุกคนในชาติของเราอยู่เย็นเป็นสุข เรียกว่า รักชาติ

อีกอย่างหนึ่ง **รักชาติ** ก็หมายความว่า เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม ของชาติ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว

ทำงานอะไรก็ทำเพื่อส่วนรวม ไม่ทำเพื่อส่วนตัว แล้วคิดถึงตัวเป็นใหญ่ ทำอะไรก็นึกว่าตัวจะมีอะไร ตัวจะได้อะไรจากการกระทำนั้น นั่นเป็นการกระทำที่มีแต่ความโลภ มีแต่ความอยากได้ ไม่มี ความ

เสียสละ เกิดการทุจริต งานก็เสียหาย

การคอร์ปชั่นกินสินบาทคาดสินบน
เกิดขึ้นเพราะอะไร เพราะคนไม่รักชาติ
แท้จริง แต่รักตัวเองมากกว่า ทำอะไร
ก็เพื่อตัวเอง ไม่ได้ทำเพื่อชาติ เพื่อประเทศ
เราจึงควรจะเปลี่ยนแนวคิดเสียใหม่ว่า

ตัวเรานี้มันเล็กน้อย ชาติใหญ่กว่า

เราทำอะไรก็ต้องนึกถึงชาติของเรา
ประเทศของเรา เวลานี้เราต้องการคน
รักชาติรักประเทศอย่างแท้จริง เสียสละ
เพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะผู้
ทำงานในการบริหารประเทศชาติ เช่น
ข้าราชการ ก็ต้องทำงานเพื่องานอย่าง
แท้จริง เห็นแก่ส่วนรวม

พึงทำงานนั้นด้วยใจบริสุทธิ์ยุติธรรม

สม่ำเสมอ อย่าทำอะไรด้วยความ
ลำเอียง เพราะรัก เพราะชัง เพราะกลัว
เพราะหลง

อย่าเป็นคนเห็นแก่ตัว อย่าเอา
ตำแหน่งหน้าที่ไปหาผลประโยชน์เข้าข้างตัว
อย่าเอาความรู้ความสามารถ ไปหาผล
ประโยชน์แต่เฉพาะตัว

พระพุทธเจ้าทรงติไว้ว่า “อิตตัตถะ
ปัญญา อสุจิมนุสสา” บุคคลผู้ใช้สติ
ปัญญาความสามารถเพื่อประโยชน์ตน
อย่างเดียว เป็นคนสกปรก เป็นคนใช้
ไม่ได้ เราอย่าอยู่อย่างคนสกปรก ให้อยู่
อย่างคนสะอาด ปราศจากสิ่งชั่วสิ่งร้าย จึง
จะเป็นการถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางพระ
พุทธศาสนา

อันนี้เรียกว่า **เรารักชาติ** เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว **ใครที่รักชาติเพื่อท้องเพื่อกระเป๋า** ของตัวก็เลิกรักชาติแบบนั้น เลิกกอบโกย แต่ว่าเริ่มเสียสละเพื่อประโยชน์ เพื่อ **ความสุขส่วนรวม**

ขอให้หมิลักษณ์ปรัชญาประจําจิตใจไว้สักหน่อยว่า **คนเราเกิดมามีมือเปล่า ตัวเปล่า** ตายไปก็มีมือเปล่า ไม่ได้เอาอะไรไป **เรา** จะโลกโมโหสิ้นอะไรนักหนา

เราควรจะเกิดมาเพื่อเสริม เพื่อเติม เพื่อแต่งให้ชาติของเราเจริญก้าวหน้าต่อไป ดีกว่าที่จะอยู่ด้วยความมักมากอยากได้ จะเป็นประวัติศาสตร์ในทางร้ายไว้ในบ้านเมืองต่อไป

ตื่นแต่เช้าตรู่จะอธิษฐานใจว่า

“วันนี้ ข้าพเจ้าจะมีชีวิตอยู่เพื่อ
ประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ส่วนรวม เพื่อ
ประโยชน์ เพื่อความสุขแก่เพื่อนมนุษย์
ทั้งหลาย ขอให้พระพุทธ พระธรรม พระ
สงฆ์เป็นกำลังใจให้แก่ข้าพเจ้า

ขอให้ข้าพเจ้ามีใจซื่อสัตย์ มีความ
เข้มแข็งอดทน มีความเสียสละ เห็นแก่
ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว”

ให้ตั้งใจไว้อย่างนั้น ก็เรียกว่า เรามี
พื้นฐานแห่งความรักชาติ รักบ้านเมือง
อะไรๆ ก็จะได้ขึ้น มีความเจริญก้าวหน้าขึ้น

คนมีความรักถูกต้องก็เรียกว่าเป็น
คนเจริญ มีคุณธรรม มีวัฒนธรรม มี
อะไรๆ ดีงามทั้งนั้น

ประเทศชาติบ้านเมืองของเรา ต้อง
การคนดี มีคุณธรรมประจำใจ

ขอให้เราตั้งใจที่จะมีความรักเพื่อน
มนุษย์ มีความรักพระพุทธศาสนา รัก
ชาติ รักประเทศ รักหน้าที่การงาน รัก
ครอบครัว

ให้อยู่กันด้วยความรัก อยู่กันด้วย
ความเมตตา ปรารถนาดีต่อกันกับเพื่อน
มนุษย์ทั้งหลาย ทุกวันทุกเวลา

อย่าอยู่ด้วยความเหี้ยมโหดดุร้าย
อย่าอยู่ด้วยความโกรธ ความเกลียด
ความพยายาท ความริษยาอาฆาต จอง
เวรกับใครๆ

เพราะการเป็นอยู่เช่นนั้น เป็นการเป็น
อยู่ที่ไม่ชอบไม่ควร เป็นการเป็นอยู่ที่สร้าง

ปัญหา ความทุกข์ความเดือดร้อนทั้งแก่ตน
ทั้งแก่บุคคลอื่น เป็นการทำลายตน ทำลาย
ท่าน

เราไม่ได้เกิดมาเพื่อการทำลายกัน
แต่เราเกิดมาเพื่อช่วยเหลือกัน สร้าง
สรรค์กัน ให้มีความสุขความเจริญ สม
ปรารถนา

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ ที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๒๔)

สัตว์ทั้งหลายอย่ามโหฬารต่ออาชญา
ย์อมกัณฑ์ต่อความตาย
ใครๆ ก็รักชีวิต
คิดถึงเขา เอาเราเข้าเทียบแล้ว
ไม่ใคร่ทำร้ายกัน

พุทธทาส

วัฒนธรรมชาวพุทธไทย

๑. ชยันชันแข็ง, กล้า, ยอมตายถ้าถูกรรรม.
๒. สุภาพ, อ่อนโยน, เชื่อฟังผู้เฒ่าผู้แก่.
๓. กตัญญู : รับรู้คุณ แม้สิ่งไม่มีชีวิต
แม้อุปสรรคศัตรู.
๔. มีศีล—มีลัทธิ, เปิดเผย—บริสุทธิ์ใจ.
๕. ประหยัด—สันโดษ,
รู้จักทำสิ่งร้ายให้กลายเป็นดี.
๖. มีเมตตา—กรุณา, มีน้ำใจ—ไม่มีเขา ไม่มีเรา.
๗. อดกลั่น—อดทน ด้วยใจแจ่มใส,
คอยได้—รอได้
๘. เป็นฝ่ายยอมได้—ให้อภัยได้
เพื่อให้อะไรๆ มันลงกันได้.
๙. ไม่ตามใจกิเลส แต่เลือกข้างถูกรรรม.
๑๐. มีแบบฉบับในเรื่อง กิน—อยู่—หลับ—นอน
เกิด—แก่—เจ็บ—ตาย เป็นของชาวพุทธเอง.

พุทธศาสนิกชน

แม่เมตตา

* ชำชอดั่งจิต อุทิศบุญนี้

เกิดแต่กรรมดี ให้มีกุศล

แก้สรรพสัตว์ อุบัติเวียนวน

ทั่วหล้าสากล รับผลเร็วไว

* จงสบลุขลันต์ เวรพลันสิ้นสูญ

มวลมิตรเกื้อกูล เพิ่มพูนสวัสดิ์

ทั่วทุกสถาน พ้นผ่านผองภัย

อิมเอมเปรมใจ ท่างไกลศัตรู

* จงสบลุขลันต์ เลิกผลาญชีวิต

เว้นทำความผิด เลิกคิดข่มขู่

อภัยแก่กัน ชิว้นชื่นชู

เปี่ยมด้วยเอ็นดู จีพอยู่สุราญ

* จงสบลุขลันต์ สร้างตรมสิ้นโคก

เรือนกายไร้โรค วิโยคใจผ่าน

เกษมเปรมปรีดี จิว้นช้านาน

โชติช่วงดวงมาน พบพานโชคดี

* จงสบลุขไล่ ภายใจมุดม่อง

ทุกข์ภัยอย่าต้อง เรื่องรองราศี

จงรักษาตน ให้พ้นราศี

ด้วยสังขะนี้ จงมีสุขเทอญ

พุทธธรรมอำนวยการ

* ขออวยพร วอนอภัย คุณพระพุทธ

ได้ปกป้อง ผองมนุษย์ โศกกษัย

* ขออภัยคุณ พระธรรม อันอำไพ

ช่วยคุ้มสัตว์ ทัวไป ไวรโรคา

* ขออวยพร วอนอภัย คุณพระสงฆ์

ช่วยดำรง สุขสันต์ กันทั่วหน้า

* ชำร่าร้อง ลำนำ พร่ำภาวนา

ทั่วโลกา ล้นทุกซี้ ผาสูกเอย ฯ

พุทธทาสภิกขุ

รักเพื่อนมนุษย์ทุกถ้วนหน้า
รักธรรมชาติอย่าทำลาย
รักวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ
รักพระธรรม
สร้างพระธรรมไว้ในใจเป็นนิตย์
รักสันติภาพ
สร้างสันติสุขทุกเวลา

ปัญญาอันตถกขุ